

מסורת הש"ס

(א) יומא פג: [ע"ש דלימא והייט דמגן כ"י וזרין מיקון שס:], **(ב)** וזהו הכייט דמגן כ"י דלימא ביומא הנ"ל ואפשר דהך ר' אבא גופו מני לן? דלימא מיס ראשונים כ"י הטכר ביומא הנ"ל ועי' כחומות פא. והתמא ר' אבא כ"י ולפי"ז צ"ל ביומא הנ"ל והייט דמגנא], **(ג)** [תוס' דידים פ"א ה"ו ע"ש], **(ד)** ויבמות כ. ושם נסמנן], **(ה)** חגיגה (ו) זכרות מה'; **(ז)** [מודש מחמומא בלק תי], **(ח)** צ"ל הטיגוה, **(ט)** [צ"ל כאן], **(י)** [ועי'ע תוס' סוכה יט: ד"ה טיט ומס' זבחים כב. ד"ה למעוטין],

תורה אור השל"ם

1. ובל אשר יגע בו הנבן וידיו לא שטף במים ובעם בגדייו ורחץ במים וטמא עד הוצרכו: ויקרא טו יא

גליון הש"ס

גב' האבילו בשר חזיר. עיין צ"י י"ד ס' קי:

הגהות הב"ח

(א) גב' השמא כל גופו טובל צהן פניו ידיו: **(ב)** תוס' ד"ה חמי וכו' מוקי לה חזקיה וכו' ורבי יוסנן דשרי הכא ס"ל בלי תנא: **(ג)** ד"ה חמי וכו' למי מקוה משלים למי כבוד ולרביעית: **(ד)** ד"ה מלוא וכו' גמורה היא דעיקר:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] גב' כי אחא רב דימי אמר מים הראשונים. צ"ב עיין צ"י צ"ד ספי קי"ז דהי' ישראל רשע או שעת השמר הי' וכו' מחזיקים עומם לגוים כפרהקא דלמ"ה הא אסור לעשות סחורה בעבר האסור מן התורה וכו' מהר"מ ש"ך ועיין מהרש"א בלשון רש"י דהיי' האכילו וכו' דמפרש במדמנא וזה שלא כהכרזי:

מוסף רש"י

מים הראשונים האכילו בשר חזיר. פונקט ישראל היה מוכר לשראל דברים התומרים ומאכילם, ומוכר לבשרים בשר חזיר כמנזל, כז' ישראל לפונקט ורלאו שלא נטל ידיו כשהסב לאכול ומתן לפניו כשר חזיר [יחזא:ג]. מצוה ליהחלק. ולבחך כל אחד בפני עצמו, בין צרכת המולא בין צרכת המזון [ברכות מה:].

שיטה מקובצת

(א) מצוה לשמור דבחי חכמים שתקוהו. גיב כאן רבנו מה שתיירי' הורשב"א דיל' בקושיא שיש כאן ע"ש:

האכילו בשר חזיר. שהיה חנוני ישראל מוכר כשר שחוטא לשראל

ומנצל ומאכילם וכשהעובד כוכבים בא בחנותו מאכילו נבלות וזה יהודי אחד לאכול ולא נטל ידיו וכסבור זה שעובד כוכבים הוא

והאכילו בשר חזיר:י' **הוילאו אשה מצעלה והרגו את הנפש.** צפרק

בתרא דיומא בעובדא דכידור איכא למ"ד קטלא ואיכא למ"ד לא קטלא מי מהם אמר הוילאו ומי מהם אמר הרגו: **אסא רב דימי אמר אפקה רבין אמר קטלא.** הראשון הוילאה והשני הרגה אחוז הסימן כלילו שניהם נעשו צה גירושין והריגה ושזב לא תטעה דודאי אין להחליף ולומר הראשון הרגה והשני הוילאה והם היו יודעין דרז דימי אחא מארץ ישראל מקמי רבין: **חדא מהני כו' לחומרא.** ראשונים בשר חזיר כרז חזיר חמור מנבלה דלית ביה תרי איסורי: **אין נוטלין מהם.** מים הראשונים ופליג אלדעיל וחזקיה תנא הוא: **רבנ גמליאל כרבי.** בנו של רבי ואוכל טהרות ואמר לי כל גדולי גליל עושין בן חמי טבריא חזקיה אמר צ"אין נוטלין מהם לידים אבל מטבילין בהם הידים ורבי יוחנן אמר כל גופו טובל בהן לא פניו ידיו ורגליו השתא כל גופו טובל בהם פניו ידיו ורגליו לא כ"ש אמר רב פפא במקומן דכולי עלמא לא פליגי דשרי משקל מינייהו במנא דכ"ע לא פליגי דאסיר כי פליגי דפסקינהו בבת בירתא

מר סבר גזרינן בת בירתא אטו מנא ומר סבר לא גזרינן כתנאי צ"מים שנפסלו משתיית בהמה בכלים פסולים בקרקע כשרין רבי שמעון בן אלעזר אומר אף בקרקע טובל בהן כל גופו אבל לא פניו ידיו ורגליו השתא כל גופו טובל בהן צ"ה ידיו ורגליו לא כ"ש אלא לאו דפסקינהו בבת בירתא ובהא פליגי דמר סבר גזרינן בת בירתא אטו מנא ומר סבר לא גזרינן אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיאן נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה ועוד משום

מצוה מאי מצוה אמר אביי צ"מצוה לשמוע דברי חכמים רבא אמר מצוה לשמוע דברי ר"א בן ערך דכתיב יוכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף במים אמר ר"א בן ערך מכאן סמכו חכמים לנטילת ידים מן התורה אמר ליה רבא לרב נחמן מאי משמע דכתיב וידיו לא שטף במים הא שטף טהור הא טבילה בעי אלא הכי קאמר ואחר שלא שטף טמא אמר ר' אלעזר אמר רבי אושעיא לא אמרו נטילת ידים לפירות אלא משום נקיות סבור מינה חובה הוא דליכא הא מצוה איכא אמר להו רבא לא חובה ולא מצוה אלא רשות ופליגא דרב נחמן צ"דאמר רב נחמן הנהוטל ידיו לפירות אינו אלא מגסי הרוח אמר רבה בר בר חנה הוה קאימנא קמיה דרבי אמי ורבי אסי אייתו לקמייהו כלכלה דפירי ואכלו ולא משו ידיהו ולא יהבו לי מידי וברך חד חד לחודיה אין נטילת ידים לפירות וש"מ אין מומנין על הפירות ושמע מינה שאכלו מצוה ליחלק תניא נמי הכי שנים שאכלו מצוה ליחלק חבמה דברים אמורים שהיו שניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא תנו רבנן נטילת ידים

והא יבצו לי מידי. שלא חשו לזרפני עמהם לזימון דקסברי אין מומנין על הפירות לומר נצרך:

לאחריהם ולא ילא האחד צברכת חצירו שמע מינה בשנים מלוא ליחלק הואיל ואין כלן שלשה:

כל הבשר פרק שמיני חולין

חזנהו דהוו שדו מיא מפומא דחצבא. והא דליעכזב ולא עשה

בעלמו כן או שלא הודיעם לפי שהיה ירא שיקפידו עליו

שאר השדים אם היה מודיע אי נמי אין מועיל אל"כ שדי להו ההוא גברא גופיה דשמי: **חבמי**

צ"ידים. והא דמניא לעיל (דף קה).

מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן מוקי (ב) חזקיה כלישנא קמא דר' ינאי דלעיל כשאין היד סולדת וכאן איירי כשהיד סולדת צהן ורבי יוחנן דשרי הכא בלשון ולינורות דמוקי לה אע"פ שהיד סולדת מותר וזמנא פירש צקונטרס דחזקיה תנא הוא ופליג אצריימא דלעיל:

דפסקיניהו בבת בירתא. והא דאמרינן צפרק ג' מינין (מזיר לה). דרביעית דמקוה צטלי בטלוה היינו לענין מחטין ולינורות אצל שרי להטביל צהן ידיו א"נ לגמרי בטלוה אף לידים והכא צמחוצרין למקוה וכן פירש צקונטרס:

מים שנפסלו משתיית בהמה בבליים פסולין בקרקע בשרין. צפ"צ דזבחים (דף כג). אמרינן כל המשלים למי מקוה משלים למי (א) צאר ולרביעית אינו משלים למעוטי מאי אילימא למעוטי טיט הנרוק הכי דמי אי דפרה שזחה ושזתה ממנו אפילו לרביעית נמי משלים פירש שם צקונטרס וכשרים הן לידים כדאמר צפרק כל הבשר מים שנפסלו משתיית צהמה צין צכלים צין צקרע פסולין הא לא נפסלו כשרין ואגב ריהטא לא עיין ט) כן ואם תאמר דהתם קאמר ואי דאין פרה שזחה ושזתה ממנו אפילו למקוה נמי לא והכא משמע דלכ"ע טובל צהן כל גופו ונראה לפרש דהתם מיירי שנפסלו משתיית צהמה מחמת שהטיט עצ כל כך שאינה יכולה לשמות דלוא אין שם מים עליו אצל הכא איירי צללוין הרבה אלא תמלים ומסמרי ומחמת כך אין הפרה יכולה לשמות: **מצוה לשמוע דברי חכמים.** וא"ת והלא משום סרך תרומה תקנו וא"כ מאי ועוד וי"ל דתקנו משום נקיות:

מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך. פירוש דאסמיך ליה קרא דלאו דרשה גמורה (ו) דעיקר קרא אחא לכדדרשין צנדה (דף מג). מה ידיו מאצרכאי: **ושמעי מינה שנים שאכלו מצוה** צ"יחלק. תימא לר"י מנא ליה דמלוא ליחלק דילמא רשות כמ"ד צריש פ' שלשה שאכלו (צרכות מה). דאם רזו לזמן מומנין דפלוגתא היא דרז ורבי יוחנן ועוד קשה דהתם לא פליגי אלא צפת שיש עליו תורת זמון צג' אצל פירות דאין מומנין עליהן כלל כדאמר ש"מ דאין מומנין על הפירו' פשיטא דמלוא ליחלק

שמע מינה תלת שמע מינה אין נטילת ידים לפירות וש"מ אין מומנין על הפירות ושמע מינה שנים שאכלו מצוה ליחלק תניא נמי הכי שנים שאכלו מצוה ליחלק חבמה דברים אמורים שהיו שניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא תנו רבנן נטילת ידים

קו.

חזנהו דהוו שדו מיא מפומא דחצבא. והא דליעכזב ולא עשה בעלמו כן או שלא הודיעם לפי שהיה ירא שיקפידו עליו שאר השדים אם היה מודיע אי נמי אין מועיל אל"כ שדי להו ההוא גברא גופיה דשמי: **חבמי**

צ"ידים. והא דמניא לעיל (דף קה). מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן מוקי (ב) חזקיה כלישנא קמא דר' ינאי דלעיל כשאין היד סולדת וכאן איירי כשהיד סולדת צהן ורבי יוחנן דשרי הכא בלשון ולינורות דמוקי לה אע"פ שהיד סולדת מותר וזמנא פירש צקונטרס דחזקיה תנא הוא ופליג אצריימא דלעיל:

דפסקיניהו בבת בירתא. והא דאמרינן צפרק ג' מינין (מזיר לה). דרביעית דמקוה צטלי בטלוה היינו לענין מחטין ולינורות אצל שרי להטביל צהן ידיו א"נ לגמרי בטלוה אף לידים והכא צמחוצרין למקוה וכן פירש צקונטרס:

מים שנפסלו משתיית בהמה בבליים פסולין בקרקע בשרין. צפ"צ דזבחים (דף כג). אמרינן כל המשלים למי מקוה משלים למי (א) צאר

ולרביעית אינו משלים למעוטי מאי אילימא למעוטי טיט הנרוק הכי דמי אי דפרה שזחה ושזתה ממנו אפילו לרביעית נמי משלים פירש שם צקונטרס וכשרים הן לידים כדאמר צפרק כל הבשר מים שנפסלו משתיית צהמה צין צכלים צין צקרע פסולין הא לא נפסלו כשרין ואגב ריהטא לא עיין ט) כן ואם תאמר דהתם קאמר ואי דאין פרה שזחה ושזתה ממנו אפילו למקוה נמי לא והכא משמע דלכ"ע טובל צהן כל גופו ונראה לפרש דהתם מיירי שנפסלו משתיית צהמה מחמת שהטיט עצ כל כך שאינה יכולה לשמות דלוא אין שם מים עליו אצל הכא איירי צללוין הרבה אלא תמלים ומסמרי ומחמת כך אין הפרה יכולה לשמות: **מצוה לשמוע דברי חכמים.** וא"ת והלא משום סרך תרומה תקנו וא"כ מאי ועוד וי"ל דתקנו משום נקיות:

מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך. פירוש דאסמיך ליה קרא דלאו דרשה גמורה (ו) דעיקר קרא אחא לכדדרשין צנדה (דף מג). מה ידיו מאצרכאי: **ושמעי מינה שנים שאכלו מצוה** צ"יחלק. תימא לר"י מנא ליה דמלוא ליחלק דילמא רשות כמ"ד צריש פ' שלשה שאכלו (צרכות מה). דאם רזו לזמן מומנין דפלוגתא היא דרז ורבי יוחנן ועוד קשה דהתם לא פליגי אלא צפת שיש עליו תורת זמון צג' אצל פירות דאין מומנין עליהן כלל כדאמר ש"מ דאין מומנין על הפירו' פשיטא דמלוא ליחלק

שמע מינה תלת שמע מינה אין נטילת ידים לפירות וש"מ אין מומנין על הפירות ושמע מינה שנים שאכלו מצוה ליחלק תניא נמי הכי שנים שאכלו מצוה ליחלק חבמה דברים אמורים שהיו שניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא תנו רבנן נטילת ידים

והא יבצו לי מידי. שלא חשו לזרפני עמהם לזימון דקסברי אין מומנין על הפירות לומר נצרך:

לאחריהם ולא ילא האחד צברכת חצירו שמע מינה בשנים מלוא ליחלק הואיל ואין כלן שלשה:

עין משפט ור מוצה

ב ו א מיי פ"ו מהלכות צרכות הלכה טו וע"ש סמג עשין כ טוש"ע א"ח ס' קס סעף ו ונכרז אלפס צרכות פ"ח דף מד:]

ב ו ב מיי שם הלכה ט וע"ש טוש"ע שם סעף ז ונכרז אלפס שס: **בב** ג מיי שם טוש"ע שם סעף ט:

ד (מיי שם ה"צ):]

בב ה מיי שם הלכה ג וע"ש סמג שם טוש"ע א"ח ס' קנח סעף ה:

ו ל טוש"ע א"ח ס' ריג סעף א:

א ז ח מיי פ"ה מהל' צרכות הלכה טו סמג עשין כ טוש"ע א"ח ס' קנח סעף א ונכרז אלפס שם מה:]

לב ט מיי פ"ו מהלכות צרכות הלכה ד סמג עשין כ טור ש"ע א"ח ס' קנח סעף ד:

לז י מיי פ"ח מהלכות תרומות הלכה ז ופי"א מהלכות מקואות הלכה יא:

רבינו גרשום

מים ראשונים האכילו בשר חזיר. (א) כלומר ההוא דיישב לשלחן כי לא נטל ידיו וכסבור דעובד כוכבים הוה והביאו לפניו בשר חזיר: אחרונים הוציאו אשה מבעלה. דההוא דאפקיד כסא לאינחתיה אכל עדשים וימא לטקוב ברלא נטל ידיו וצמי אחרונים והה רשע אחד שראה שנתן הבעל הכיס לאשתו וכו' לאשה ואמר לה תני לי הכיס שנתן לך בעליך א"ל תן לי סימן נתן לה שאכל עדשים וכשבא לביחו וסיפיה לו הדברים וגירשה. חד מהני וחד מהני לחומרא. כלומר מים הראשונים האכילו בשר חזיר אחרונים הרגו את הנפש כלומר לא כסבירא ליה דגירשה אלא קטלה: חמי האור חזקיה אמר אין נוטלין מהם לידים. כלומר מים ראשונים: פסקינהו בבבא. כלומר דנטל מהם בכלי: דפסקינהו בבת בירתא כלומר שהיו עושין שהולכות לשדות ומשקין מהם שדותיו דלא היו המים במקום רביתא דנהיא אלא בעינורות דהיא בת בירתא ובאותו מקום פליגי אם יכול אדם ליטול ידיו אם לאו: מים שנפסלו משתיית בהמה. כלומר שלא היו נקיים בכלים פסולים ליטול מהם ידיו בקרקע כשרים: טובל בהם כל גופו אבל לא ידיו ורגליו לענין קידוש ידיו ורגליו לעבוד עבודה: מר סבר גזרינן כלומר דר' שמעון בן אלעזר סבר אבל לא ידיו ורגליו דגזרינן אטו מנא ותי"ק סבר בקרקע כשרים אפי' בבר בירתא דלא גזרינן אטו מנא (אלא) משום סרך תרומה כלומר שאם אכלו חולין בלא נטילת ידים היו מסריכין כן לתרומה והיו אוכלין אפי' תרומה בלא נטילת ידים: הא אחר שלא שטף ידיו טמא כלומר אפי' טהור שלא שטף ידיו טמא לאכול אפי' חולין. ופליגא דרב נחמן כלומר מה דאמרינן רשות הוא ליטול ידיו

^[1] צ"ל דהוא ישב על השולחן לאכול ולא נטל ידיו וכו'.